

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'.

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρξονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτησία. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

20 Δεκεμβρίου 1887

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Πρὸ ἡμερῶν ξενίζων γνώριμόν μου ἐκ Γερμανίας, διῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου· ἀλλὰ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἴλκυσε πρὸ πάντων τὸ παρακείμενον πολυκοσμον οἰκοδόμημα, καὶ οἱ διάχρυσοι καὶ κατάγλυφοι ἀετοὶ τοῦ, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὸ αἰωρούμενα ἀγάλματα, καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος μ' ἠρώτησε τί ἄρα μέγαρον ἦν τοῦτο· ὅτε δὲ τῷ εἶπον ὅτι εἶναι ἡ Ἀκαδημία, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ἐκορυφώθη εἰς ἐνθουσιασμόν. «Ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν! ἀνέκραξεν. Ἡ Ἀκαδημία τῆς πόλεως τοῦ Πλάτωνος! Ἡθελε μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ παραστῶ εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς;» Ἐγὼ δὲ, θορυβηθεὶς, τῷ ἀπήντησα συγκεχυμένως πως ὅτι ἡ Ἀκαδημία πρὸς τὸ παρὸν δὲν συνεδριάζει, καὶ ἔπειτα ἐπροσπάθησα ἀλλαχού νὰ ἀσχολήσω τὴν προσοχὴν του, διότι ἠμολογῶ τὴν ἄνοιάν μου τί καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ τῷ ἀπαντήσω. Θέλω δ' ἐδῶ νὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους τῆς ἀμνηχανίας μου, οὓς εἰς ἐκεῖνον ἀπέκρυψα.

Πρὸ οὐκ ὀλίγων ἐτῶν, πρὸ τριακονταεπτὰ καὶ ἐπέκεινα, ἀνελογιζόμενη τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως Ἀκαδημίας ἐν Ἑλλάδι. Ἡ δι' ἡρωϊκοῦ ἀγῶνος ἀναγεννηθεῖσα πατρίς ἡμῶν ἐστὶ χώρα σχετικῶς ἀσθενὴς καὶ μικρά, ἀλλ' ἐστὶν ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς παρελθόντος. Ἐνθουσιωδῶς ἐπεκροτήθη ἡ ἀνάστασις αὐτῆς πρὸ πάντων διότι ἀνίστατο τὸ ἔθνος τὸ ποθηγετῆσαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν πολιτισμόν. Ἄν φανῶμεν κατὰ τοῦτο ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν προγόνων ἡμῶν βαδίζοντες, θέλομεν ἔχει τὰς εὐγενεστέρας καρδίας ὑπὲρ ἡμῶν παλλομένας, τὴν κοινὴν γνώμην τῶν λαῶν ἡμῖν ἐπικροτοῦσαν, καὶ τοὺς τὴν πολιτικὴν στάθμην ἐν χερσὶν ἔχοντας ἀγαλλομένους ὅτι ἀνέκυψεν ἔθνος δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἐν καιροῖς δυσκόλοις ὡς σπουδαῖον στοιχεῖον ἰσορροπίας. Αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἵνα καταλάβῃ ἐν τῷ πολιτισμῷ ἡν θέσιν οἱ πρόγονοι αὐτοῦ τῷ ἐκκληροδότησαν θέλουσιν—οὕτως ἐφρόνουν τότε καὶ φρονῶ ἔτι σήμερον—πολὺ συντονώτερον καὶ

ἀσφαλέστερον παρασκευάσει τὸ ποθοῦμενον αὐτοῦ μέλλον, ἢ ὅλοι στρατοὶ καὶ στόλοι, καὶ ἂν εὐχερὴς καὶ ἐφικτὸς ἦτον αὐτῶν ὁ καταρτισμός. Ἀντιἑχθρικῶς ν' ἀντιταττώμεθα πρὸς ἄλλους λαούς, δυνάμενους ἴσως καὶ νὰ ὑπερτερῶσιν ἡμῶν ἐνίοτε ἐν ὕλικῇ δυνάμει, πρέπει μᾶλλον ἐν εὐγενεὶ ἀμίλλη ὑπεροχὴν νὰ ἐπιδιώκωμεν, προσπαθοῦντες νὰ πρωταγωνιστῶμεν εἰς βαθμόν μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν.

Τοῦτου ἕνεκα, ἀφ' οὗτο πρὸ 56 ἐτῶν εἶχον προσληφθῇ (ὡς σύμβουλος ἢ πρῶτος πάρεδρος, ὡς τότε ἐλέγετο) εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε θέσις ἀνωτέρα μοὶ ἐπροτάθη (ἡ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἀντιβασιλείας), ἣν ἡρνήθη νὰ δεχθῶ, ἐφρόνουν ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ κυριωτέρα ὁδὸς δι' ἧς ἡ Ἑλλάς, ἀφ' οὗ κατέθεσε τὰ ὅπλα, ἤθελε φθάσει εἰς τὸν ἐπίζηλον αὐτῆς προορισμόν, καὶ ἐπρέσβευον ὅτι οὐδεμιὰς προσπάθειας πρέπει νὰ φεισθῇ ἵνα καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὅσον τάχιον καὶ ἔτι πλεῖον ἐξευγενιζόμενος, ἀναπτύσσεται, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη ἀναγκάζωνται ν' ἀνομολογῶσι τὰς τοιαύτας αὐτοῦ προσπάθειας.

Οὕτως ἀφ' οὗ ὅσον μοι ἐνῆν ἡγωνίσθην ἐν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου, ὠνευρὸς ἐκτοτε ἦδη τὴν ἰδρυσιν Ἀκαδημίας, καὶ ἂν μὲν πολλὰς ἐγγυωμένης ὑπηρεσίας, καὶ δὴ τὴν ρύθμισιν τῆς γλώσσης καὶ συνεπῶς καὶ φιλολογίας, πρὸ πάντων ὅμως μελλούσης νὰ ἴσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν αὐτὴν βαθμίδα τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως μετὰ τῶν ἄλλων πολιτισμένων χωρῶν, καὶ νὰ συνδέσῃ μονίμῃ ἐπιστημονικὰς σχέσεις μετὰ αὐτῆς καὶ ἐκεῖναι.

Ὅτε κατὰ τὸ 1848, γραμματεὺς ὢν τῆς Ἀρχαιοδογικῆς Ἑταιρίας, εἶχον ἰδεῖ αὐτὴν χωλαίνουσαν δι' ἑλλειψιν χρηματικῶν κεφαλαίων, διελογίσθην τότε νὰ μετατρέψω τὸν ὀργανισμόν αὐτῆς οὕτως, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ τὸν πρῶτον πυρῆνα Ἀκαδημίας, ἐχούσης, πλὴν τῶν τέως συντελῶν μελῶν, καὶ ἄλλα, τὰ βουλευόμενα, ἐκλεγόμενα διὰ ψήφων μετὰ τῶν διὰ συγγραφῶν ἀποδειχθέντων ἀξίων τοιαύτης ἐκλογῆς, καὶ τῶν ἐκλογέων ἐπίσης τὰ αὐτὰ πρόσόντα ἐχόντων.

Μικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα, ἀποδημήσας εἰς Εὐρώπην, καὶ διελθὼν διὰ Μονάχου, ἐπειδὴ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ συγκαταριθμῶμαι μετὰ τῶν ἀντεπιστελλόντων μελῶν τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας, προσεκλήθην εἰς μίαν τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς, καὶ ἐκεῖ ἐγερθεὶς ὁ πρόεδρος αὐτῆς, ὁ κλεινὸς Θερίσιος, ἡγόρευσε διὰ μακρῶν περὶ τῆς χαρᾶς μεθ' ἧς αἱ ἐν Εὐρώπῃ Ἀκαδημαῖαι ἤθελον ἀσπασθῇ τὴν ἰδρυσιν συναδέλφου τοιαύτης ἐν Ἑλλάδι, μεθ' ἧς νὰ δύνανται ν' ἀνταποκρίνονται, καὶ περὶ τῶν ἀνυπολογίστων ὠφελημάτων, ἠθικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν, ὧν αὕτη ἤθελε γίνεαι πρόξενος εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα.

Τότε δὲ λαβὼν τὸν λόγον καὶ ἐγὼ εἰς ἀπάντησιν, εἶπον ὅτι πάντες ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐμποροῦνται πεποθήσειαν. καὶ οὐ μόνον κατὰ τὴν κοινὴν ἀξίωσιν ἡ Ἀκαδημία θέλει προσεχέστατα ἰδρυθῇ, ἀλλὰ ὅτι καὶ τὸ πρῶτον βῆμα ἐγένετο ἤδη, καὶ ἀνέπτυσται τὰ περὶ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, εἰς ἃ ἐπευφήμησαν τοῦ Μονάρχου οἱ παρεστῶτες σοφοί.

Ἡ πρόθεσίς μου ἦν τότε, ἅμα ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ συντελέσω εἰς τὸ νὰ ὀργανισθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φυσικοῖστορικὴ Ἑταιρία, ὡς εἶχον ἤδη συνεννοηθῇ μετὰ τῶν κυριωτέρων μελῶν αὐτῆς, καὶ τότε αἱ δύο ἐταιρίαι ἐνούμεναι θ' ἀπετέλουν αὐτὸ τοῦτο Ἀκαδημαῖαν, ἧς ἡ συμπλήρωσις θὰ ἦτον πλέον εὐχερεστάτη καὶ ἀναπόφευκτος.

Ἄλλ' ἐπανελθὼν, εὗρον, ὅτι τὸ ἔργον, καὶ αἱ ἱλπίδες μου, εἶχον ἐν τῷ μεταξύ ναυαγήσει. Κατὰ τὴν πρώτην ἤδη ἐκλογὴν τῶν βουλευόντων μελῶν εἶχον γέιναι ἐκ προμελέτης παρατυπία, δι' ὧν παρεσέδυσαν μεταξύ αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἑταιρίας, μέλη μὴ ἔχοντα ἐκπαιτούμενα προσόντα εἴτε τῶν ἐιδικῶν γνώσεως, εἴτε καὶ ἄλλα, διότι μεταξύ τῶν ἐκλογέων ἀποδόξως εἶδον παρουσιασθέντας καὶ ψηφίσαντας ἀκαταγεγραπτοὺς, οἵτινες ἦσαν ξένοι τῇ Ἑταιρίᾳ. Ὅποτε μὲν ἐξανέστην κατὰ τοῦτου· ἀλλὰ ὑσχροῦσας εἰς τινῶν τὴν ἐπιμονήν, καὶ πιστεύοντες ὅτι, εἰ καὶ ὑπὸ κακῶς ἐννοουμένης φιλαυτίας ἐκινῶντο, θὰ εἰργάζοντο ὁμῶς οὐχ ἥττον ἵνα ὁ κύριος τὸ ἔργον εὐοδωθῇ, ἐνέδωκα πρὸς ἀποσπῆσιν περαιτέρω κωλυμάτων καὶ ἀναβολῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιμονῇ των ἐδέχθην νὰ καταταχθῶ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν βουλευομένων μελῶν, ὅπερ κατ' ἀρχὰς εἶχον ἀποποιηθῇ, ἵνα μὴ ὑποτεθῇ ὅτι εἰς ἰδιοτελεῖ τοιοῦτον σκοπὸν ἀπέβλεπον αἱ ἐνέργειαι μου.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς Ἑταιρίας ὅτε ἀνεχώρησα εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν ἐπιστροφὴν μου δ' ἀμέσως εἶδον ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς οὐδόλως κατενοήθη ὑπὸ τῶν ἀναλαβόντων αὐτῆς τὰς ἀρχάς, καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία αὐτῆς,

ἐκτραπέσθη ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων, ἣν ἤδη πλήρης. Ἐν τῷ νέῳ κανονισμῷ ὥριζετο ὅτι ὁ Σύλλογος τῶν βουλευομένων μελῶν ἐκλέγει ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην ἀριθμὸν τινα (νομίζω τεσσαράκοντα) μελῶν ἰσοβίων καὶ ἐπιτίμων. Ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου λοιπὸν εὗρον ὅτι ἤρξατο ὁ Σύλλογος τῆς ἐκλογῆς, καὶ ἐτίμησε διὰ διπλώματος ἓνα καὶ μόνον, Γερμανόν τινα, δὲν ἤξεύρω ποῖον, φαρμακοποιὸν ἐν Πειραιεῖ. Κατὰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἡγεῖρα ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει ἐπιμόνως φωνῆν. Ὁ Κ. φαρμακοποιὸς ἐδύνατο νὰ ἦ κατὰ πάντα ἄξιος λόγου· ἀλλὰ βεβαίως ἐν Εὐρώπῃ ὑπῆρχον ἄλλοι, οἷος ὁ Bæekh, ὁ Gerhard, ὁ Leack καὶ ἐπίσημοι Γάλλοι, Ἄγγλοι, Ἰταλοὶ, πολὺ ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα, ὧν ἡ παγκόσμιος ὑπόληψις ἔπρεπε νὰ τιμῇ καὶ στηρίξη τὸ νεόδμητον ἡμῶν ἔργον ἀντὶ τῆς πασῶν πρώτης παραδόξου ἐκλογῆς ἐκείνης. Ἰδὼν ὁμῶς ὅτι εἰς οὐδὲν οἱ λόγοι μου ἴσχυσαν, καὶ ἐκ τῆς συζητήσεως κατανοήσας ὅτι οἱ ἀναλαβόντες νὰ ἐφαρμόσωσι τὸν νέον ὀργανισμόν παρενόουν αὐτὸν ἐντελῶς καὶ τὸν ἐξέτρεψαν τοῦ σκοποῦ του, ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου καὶ ἀπὸ βουλευομένου μέλους καὶ ἀπὸ μέλους τῆς ἐταιρίας.

Μετά τινα ἔτη ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως Κ. Χριστόπουλος μοι εἶπεν ὅτι ἡ Ἑταιρία σχεδὸν δὲν ὑπῆρχε πλέον ἢ κατ' ὄνομα μόνον, καὶ ἐζήτησε τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ πρακτεῦ· ἡ δὲ γνωμοδότησίς μου ἦν ν' ἀκυρώσῃ ἀμέσως τὸν τότε ὀργανισμόν, ὃν ἐγὼ εἶχον συντάξει, καὶ ὅστις ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας εἶχε παρεννοηθῇ καὶ ἐκ θεμελίων καταστραφῇ, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ πάλιν τὸν ἀρχαῖον καὶ στερούμενον ἀξιώσεων. Ἐκτοτε, ἄφ' οὗ ἐξέλιπον καὶ αἱ τὸν σκοπὸν τῆς ἐταιρίας παρεννόησασαι καὶ βλάβασαι αὐτὴν ἐκεῖναι ἐπιρροαί, καὶ τὰ λαχεῖα τῇ ἐπιρροήθεισαν πόρους, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἱκανῶν ἀνδρῶν, μεταρρυθμισθέντος ἐν τισὶ καὶ τοῦ πρώτου κανονισμοῦ, εὐοδοῦται πάλιν εἰς τὸν ἐιδικὸν αὐτῆς σκοπὸν καὶ παράγει ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Ἡ δὲ δι' αὐτῆς χειραγωγία πρὸς τὴν Ἀκαδημαῖαν ἐματαιώθη παντάπασι.

Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνα ἐγνωμάτευον παρὰ τῷ Κ. Χριστοπούλῳ, μοι ἦλθε χαρμώδυνος ἀγγελία, τῆς δι' ἄλλης δόου πλήρους εὐοδόσεως τῆς ιδέας μου. Πολλάκις εἶχον συνδιαλεχθῇ περὶ αὐτῆς μετὰ τοῦ φίλου καὶ συγγενοῦς μου, τοῦ νοήμονος καὶ πολυμαθοῦς Κωνσταντίνου Σχινᾶ, πληρέστατα μετ' ἐμοῦ ὁμοφρονούντος ὡς πρὸς τὴν καὶ δι' ἐσωτερικῶν καὶ δι' ἐξωτερικῶν λόγους ἀνάγκην ἰδρύσεως ἐλληνικῆς Ἀκαδημίας. Ἐν Βιέννῃ τότε πρεσβεύων, ἐν ᾧ ἐγὼ ἤμην ἐνταῦθα ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, με συνέχαιρε λέγων μοι ὅτι κατάρθωσε τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν σχεδίου, ὅτι ὁ Κ. Σίνας ἔχων

τὸν πατριωτισμὸν ἀνάλογον πρὸς τὸν πλοῦτόν του, κατενόησεν ἐπὶ τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ πόσον καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ εἰς τὰ ὕλικά καὶ ἡθικά συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος θὰ συνεβάλλετο ἡ Ἱδρυσις Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας, καὶ προσδιώρισε δι' αὐτὴν ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν, ἐξ ὧν 600,000 μὲν διὰ τὴν οἰκοδομὴν καταστήματος, 400,000 δὲ εἰς προικοδότησιν αὐτῆς.

Καὶ ἐζήτησα μὲν παρὰ τοῦ πρέσβεως ἡμῶν τότε, ἐκφράζων τῷ εὐεργέτῃ Κ. Σίνα τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἑλλάδος, ἧς καὶ ὕλικά τῷ ἐδόθησαν δείγματα, νὰ προσπαθήσῃ νὰ τὸν πείσῃ εἰς τὸν ἐναντίον προσδιορισμὸν τῶν ποσοτήτων, δηλαδὴ τῆς μικροτέρας διὰ τὴν οἰκοδομὴν καὶ τῆς μεζονος διὰ τὴν προικοδότησιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κ. Σχινᾶς μοι ἀπήντησεν ὅτι προτιμότερον ἦν νὰ μὴ ταράξωμεν τὸν δωρητὴν εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἀπέσχον. Ἐνίστε ὅμως, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, αἰσθάνομαι συνειδήσεώς τινος τύψιν, ὅτι τότε, ἐν ὅσῳ ἤμην εἰς τὸ ὑπουργεῖον, δὲν ἐπέμεινα καὶ εἰς τὴν παραχρῆμα ἐκτέλεσιν. Ἀλλὰ πρῶτον, τὸ ἔργον δὲν ἦτο τῆς δικαιοδοσίας μου· δεύτερον, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑξωτερικῶν τοσοῦτον μὲ ἀπησχόλει, ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐπιδοθῶ καὶ εἰς ξένας εἰς αὐτὸ ἐργασίας· προσέτι δὲ καὶ δὲν εἶχον ἔτι σπουδάσει ἰδιωκῶς τὰ τῶν ὀργανισμῶν τῶν Ἀκαδημιῶν.

Εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἐπεδόθην ἀφ' οὗ νῦν καίρησα ἐξελθὼν τοῦ ὑπουργείου· ἔκτοτε ὅμως ἀφ' ἐτέρου ἢ ὅλη ὑπόθεσις ἐξέφυγε τῶν χειρῶν μου, καὶ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν εἶδον τὸ κτίριον ἀνεγειρόμενον μεγαλοπρεπέστατον καὶ πολυτελέστατον, ἐν ὀρθομαρμαρώσει, κατάγλυφον καὶ κατάγραφον· καὶ ὅτε πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἐπιδημῶν ἐν Ἀθήναις, ἠρώτησα πῶς συμβαίνει Ἀκαδημία ἕως τότε εἰσέτι νὰ μὴ νομοθετηθῇ, μοι ἐρρέθη ὅτι τὸ μέγαρον δὲν ἦν εἰσέτι ἑτοιμον, διότι τοιχογραφίαι τινὲς παραγγελλεῖσθαι εἰς Βιέννην δὲν εἶχον ἀφικθῇ.

Ταῦτα μ' ἐξέπληξαν καὶ εἰς τοὺς οὕτως εἰπόντας μοι ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀπήντησα ὅτι ἡ ἐνέργεια μοι φαίνεται πως πρωθύστερος, ὅτι ἐννοῶ Ἀκαδημίαν ἄνευ λαμπροῦ οἰκοδομήματος, οὐχὶ ὅμως καὶ τ' ἀνάπαλιν, διότι τὸ μέγαρον γίνεται δι' αὐτὴν, οὐχὶ αὐτὴ διὰ τὸ μέγαρον. Ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος κατώκησεν εἰς καλύβην, ὁ πρῶτος Βασιλεὺς εἰς οἰκίαν ἥτις οὐδὲ δι' ἰδιώτην θὰ ἦτο σήμερον ἐπαρκής. Ἀλλως τε, τοῖς εἶπον, ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία συνέστη τὸ πρῶτον συνερχομένη εἰς ὑπόγειά τινα καπηλεῖα, (des caveaux), ὅπερ δὲν τὴν ἐκώλυσεν ν' ἀποβῇ ἡ ἐνδοξότερα τῆς Εὐρώπης, οὐδὲ συνετέλεσεν εἰς τοῦτο τῶν αἰθουσῶν τῆς ἡ πολυτέλεια.

Εἰς τὴν ἀνέγερσιν δὲ τῆς ἡδὴ πεπερατωμένης οἰκοδομῆς ἐδαπανήθησαν οὐ μόνον αἱ ἀπ'

ἀρχῆς ὀρισθεῖσαι ἐξήκοντα μυριάδες δραχμῶν, οὐ μόνον αἱ καὶ πρὸς προικοδότησιν δοθεῖσαι τεσσαράκοντα μυριάδες, ἀλλὰ πολλαπλάσιαι τῆς ὅλης ποσότητος, ὡς ἔμαθον, χωρὶς νὰ δυνῇ νὰ πληροφορηθῶ ἂν οἱ εἰς τὴν μεγίστην ταύτην δαπάνην τὸν γενναῖον δωρητὴν παραπείσαντες προϋνόησαν νὰ ἐξασφαλίσωσι καὶ τὴν εἰς προικοδότησιν δοθεῖσαν ποσότητα.

Περὶ τούτου ἔχων τὰς ἀμφιβολίας μου, ἔμαθον ὅτι σπουδαίως ἀσθενεῖ ὁ μέγας πατριώτης Σίνας, ἔσπευσα ἀμέσως εἰς Βιέννην, ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ νὰ προτρέψω αὐτὸν νὰ προνοήσῃ περὶ τούτου ἐν τῇ διαθήκῃ του. Ἀλλ' ἡ πρόθεσις μου αὕτη δὲν ἦτον ἄγνωστος, καὶ οἱ ἰατροὶ — ὡς μοι ἐρρέθη καὶ ὡς ἐγὼ πιστεύω, κατ' ἄλλων δὲ διίσχυρισμούς οἱ συμφέρον ἔχοντες νὰ μὴ περῇ ἡ διαθήκη καὶ περιττὰς διατάξεις, — ἀπηγόρευσαν καὶ ἐπὶ στιγμὴν μόνον νὰ τὸν ἰδῶ. Τὰ αὐτὰ δὲ περίπου συνέβησαν καὶ ἐπὶ τοῦ θανάτου τῆς βαρονίδος.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοῦ εἶχον ἀσχοληθῇ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα σπανίως ἤλθεν ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ τῷ πέμψω τὸν κανονισμὸν ὃν ἐμελέτησα καὶ συνέταξα, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ Ἱδρυσις αὐτῆς θὰ ἐτίμα, θὰ ἐδόξαζε τὸν ἰδρύσοντα ὑπουργόν, ἡ ἔλλειψις αὐτῆς θὰ ἦν παραμέλησις πολυτίμων συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, ἡ δ' ἀνέγερσις τοῦ καινοῦ πλουσίου οἰκοδομήματος θὰ ἦν αὐτόχρημα κατ' αὐτῆς εἰρωνεία.

Τὸν κανονισμὸν τοῦτον, ὡς συνεχῶς τὸν ἐπρότεινα, ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα. Ὡς τριάκοντα ἔτη παρῆλθον ἐπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦδε, οὐδεὶς ἴσως ὑπάρχει λόγος ἵνα μὴ καὶ ἄλλα τριάκοντα παρέλθωσιν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς· διὰ τοῦτο πρᾶττων ὁ μόνον δύναμαι, τὸν δημοσιεύω, καὶ συνιστῶ αὐτὸν εἰς τοὺς ἐπιγινομένους, ἵνα, ὅτε ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω ὅπως συνηγορῶ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐξακολουθῶσιν ὑποστηρίζοντες, οὐχὶ μὲν ἴσως αὐτόν, ἀλλὰ τὴν Ἱδρυσιν τοῦ ἐθνικοῦ καταστήματος ὁ ἀφορᾷ.

Τὸ τὴν Ἀκαδημίαν ἰδρύον νομοσχέδιον σύγκειται ἐκ 4 ἄρθρων· καὶ δύναται εἰς 2 λεπτὰ ν' ἀναγνωσθῇ καὶ εἰς 5 νὰ ψηφισθῇ. Λέγω δὲ τοῦτο, διότι ἐστὶν ἐξ ἐκείνων δι' ἃ, ὡς ἀναμφισβητήτως ἀφορῶντα τὴν τιμὴν καὶ τὰ ἀνώτατα συμφέροντα τῆς πατρίδος, δὲν ὑπάρχει συμπολίτευσις καὶ ἀντιπολίτευσις, καὶ ὁ πάντες οἱ βουλευταί, οἱ πατριωτικῶς αἰσθανόμενοι, δηλαδὴ, ὡς πέπεισμαι, πάντες ἀνεξαίρετως, θέλουσι προθύμως σπεύσει νὰ ἐπιψηφίσωσιν.

Τὸ ἄρθρον 2 οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἐνστάσιν. Μία πρώτη ἀρχὴ καὶ ἀφετηρία ἀπαιτεῖται εἰς πάντα, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀρχὴ μὴ ἐπιδεχομένη ἀμφισβήτησιν καὶ τὰς πλείστας παρέ-

χουσα ἐγγυήσεις ἀμεροληψίας. Εἰς ἣν τὸ ἄρθρον ὀρίζει, δὲν ὑπάρχει κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέων, οὐδ' ἀτομικὰ συμφέροντα παρεμβαίνουν. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων ἐστὶν ὁ πάντων μᾶλλον ἐπιβλέπων ἐκ περιωπῆς, οὐδὲ πρόκειται ἐνταῦθα περὶ πολιτικῆς εὐθύνης ἢ ἐνεργείας, ἀλλὰ μόνον περὶ τῆς ἀνευ ὑστεροβουλίας κυρώσεως ἐκείνων οὓς ἡ κοινὴ φήμη ἀνακηρύττει. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων ἐστὶν ἴσως ὁ μόνος οὐδὲν συμφέρον ἔχων τοῦ νὰ ἐκλέξῃ ἄλλους ἢ τοὺς κοινῶς ἀναγνωριζομένους ὡς τοὺς ἱκανωτέρους. Ὁ μέγας σκοπὸς τῆς ἐκλογῆς, ἐξασφαλιζόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου προσώπου τοῦ ἐκλογέως, ἐστὶν ἐπαρκεστάτη καὶ ἡ μόνη βεβαία ἐγγύησις.

Ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἐνίστε, ὅπερ ἤκιστα πιθανόν, οὐχὶ ἐπιτυχῆς ὑποτεθῇ ἐκλογή, ἢ ζημία ἔσται μικρά, καθ' ὅσον ταχέως θέλει διορθοῦσθαι, τῶν λοιπῶν ἐκλογῶν γινομένων, κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ κανονιστικοῦ διατάγματος, ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅτινα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπόληψιν ἀποβλέποντα θέλουσι προσπαθεῖν νὰ ἐκλέγωσιν ἑαυτοῖς συναδέλφους τιμῶντας αὐτοὺς μᾶλλον ἢ τὸ ἐναντίον.

Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νομοσχεδίου ἀναφέρεται εἰς τὰ τῆς περιουσίας τῆς Ἀκαδημίας, ἃ λεπτομερέστερον κανονίζουν εἰς τὰ ἄρθρα 26-31 τοῦ σχεδίου τοῦ διατάγματος. Ὡς εἶπον, ἀγνοῶ ἂν ὁ μακαρίτης Σίνας πλὴν τῆς πολυδαπάνου οἰκοδομῆς ἀφῆκε καὶ ἄλλο τι διὰ τὴν Ἀκαδημίαν. Τὸ σχέδιον τοῦ Διατάγματος στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι δὲν ἀφῆκε. Κατ' αὐτὸ ἡ Ἀκαδημία δὲν θέλει παράγει ἔργα ἐπιστημονικά, ἐν ὅσῳ στερεῖται πόρων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον θέλει ὑπάρχει, καὶ τοῦτο ἔσται τὸ πρῶτον βῆμα καὶ τὸ ἀναγκαϊότατον. Δι' αὐτὸ ἡ Ἑλλάς θέλει παῦσει καθυστεροῦσα, ὡς μέχρι τοῦδε, ὑπὸ ταύτην τὴν σπουδαιοτάτην ἔποψιν, τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ἐθνῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Ῥωμανία κέκτηται Ἀκαδημίαν, καὶ εἶδον κατ' ἐντολὴν καὶ βραβεύσει αὐτῆς ἐκδιδομένην ὥραιαν Ῥωμανικὴν μετάφρασιν τοῦ Ἡροδότου μετὰ πλουσιωτάτων σχολίων. Ἄν δὲν ἀπατώμαι, Ἀκαδημίαν ἔχει καὶ ἡ Σερβία.

Ἡ ἑλλειψὶς πόρων δὲν μὲ φοβίζει τὰς αὐτάς, καὶ ἔτι μείζονας ἐνστάσεις ἀπῆντων ὅτε, πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, Σύμβουλος ὢν τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐπέμενον ὑπὲρ ἰδρύσεως Πανεπιστημίου, καὶ οἱ μὲν ἀντέλεγον ὅτι χρήματα, οἱ δὲ ὅτι ἄνθρωποι ἐλλείπουσιν, οἱ δὲ, ἐν οἷς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀντιβασιλείας Ἀρμανσπεργ, καὶ ὁ μακαρίτης Μανούσης, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἦν ἔτι ὥριμος διὰ Πανεπιστήμιον· ἀλλ' ἐπέμεινα, τὸ διάταγμα ἐξεδόθη διὰ μόνον 11 καθηγητὰς κατ' ἀρχάς. Τίς δ' ἀγνοεῖ σήμερον πόση εἶναι ἡ περιουσία του, πόσοι καὶ ὅποιοι οἱ ἐν αὐτῷ διδάσκοντες

καὶ τί τὸ πλῆθος τῶν διδασκομένων; Ἀρκεῖ νὰ γίνωνται ἐπιχειρήσεις ἀληθοῦς καὶ μεγάλης ἐθνικῆς ὠφελείας, καὶ μεγαλεπήβολος ὁμογενῶν πατριωτισμὸς δὲν ἐλλείπει ἵνα τὰς ὑποστηρίξῃ.

Ἄλλ' ὑπὸ τίνων ἤκουσα καὶ τοῦτο ἀντιπαράτρουμένον; Ἡ Ἀκαδημία θέλει ἀκαδημαϊκοῦς. Καὶ τίνες εἰσὶ μεταξύ ἡμῶν οἱ ἄξιοι τοῦ βαθμοῦ τούτου; Πῶς; Μὴ ὁ Ἀσώπιος, ὁ Βάμβας, ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος, ὁ Φίλιππος Ἰωάννου, ὁ Μανούσης, κρίνονται αὐτῆς κατώτεροι; Θὰ μ' εἰπῶσιν ὅτι ἀναφέρω ἀποθάνοντας. Ἀλλὰ διατί τοὺς ἀφήσαμεν ν' ἀποθάνωσι πρὶν στολισμεν διὰ τῶν ὀνομάτων των τὸ κατὰστημα ὃ πρέπει νὰ γίνῃ τῆς Ἑλλάδος τὸ διανοητικὸν ἐγκαύχημα, καὶ πρὶν ἡ χαράξωσι τὴν ὁδὸν ἣν καὶ οἱ διάδοχοί των ὄφειλον νὰ βαδίσωσιν;

Τὸ κατ' ἐμέ δ' ἀρνούμαι, καὶ οὐδεὶς νομίζω, θὰ δι᾽ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ὅλοι ἀπέθανον. Μή, προκειμένου περὶ ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν γνώσεων, περὶ γλωσσολογίας, ἄνδρες ὡς ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ Ρενιέρης, ὁ Κουμανοῦδης, ὁ Κόντος, ὁ Βερναρδάκης, ἐὰν ἐκκληῖτο, περὶ πολιτικῶν θεωριῶν, ὡς ὁ Καλλιγᾶς, ὁ Σαρίπολος, ὁ Ἰ. Σοῦτσος, καὶ τόσοι ἄλλοι ἐπὶ τούτους καὶ ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, δὲν εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ καταλάβωσιν ἐντῆμως, οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ θέσεις εἰς Ἀκαδημίας;

Ὁ ξένος, ἐπισκεπτόμενος τὰς Ἀθήνας, πῶς ν' ἀπόσχη τῆς καταστρεπτικῆς δι' ἡμᾶς ἀντιπαρθέσεως, ὅτι ἐν μὲν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ὁ Πλάτων καὶ οἱ ὁπαδοὶ του τόπον συνεδριάσεων δὲν εἶχον ἄλλον ἢ τὸν κῆπον τοῦ ἀκαδήμου, ἀλλ' ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἐρευνῶν καὶ θεωριῶν, σήμερον δ' ἔχουσιν αἱ Ἀθῆναι ἀνάκτορα ἀκαδημαϊκά, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς γλαυκὲς μόνον οἰκοῦσι καὶ κρώζουσι; Τοιαύτας σχέψεις ἵνα προλάβω καὶ παρὰ τῷ Γερμανῷ ὃν ἐξενάγουν, τὸν ἐμάκρυνα τῆς Ἀκαδημίας, καὶ τὸν λόγον ἀπέστρεψα ἀπ' αὐτῆς.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

1. Ἰδρύεται ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σίνα ἀνεγερθὲν μέγαρον, Ἑθνικὴ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία, ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων Ἑλλήνων λογίων καὶ καλλιτεχνῶν συγκειμένη, καὶ εἰς τμήματα διηρημένη, σκοπὸν δ' ἔχουσα τὴν διὰ τῶν ἔργων τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ τῶν σχέσεων μετ' ἀλλοδαπῶν ἐπιστημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν καταστημάτων, σύμπραξιν εἰς προαγωγὴν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Καθῆκον αὐτῆς ἔσται προσεῖν καὶ ἡ γνωμοδότησις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῶν τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἀφορῶντων ἀντικειμένων, ὡς αἰσὶν ζητεῖται.